

MÓJ PRAWNIK MOJE PRAWA

DOSTĘP DZIECI DO POMOCY OBROŃCY wnioski z raportu

KONTAKTY DZIECI Z WYMIAREM SPRAWIEDLIWOŚCI I ORGANAMI POSTĘPOWANIA

- ★ Pierwszy kontakt z wymiarem sprawiedliwości i organami postępowania jest dla dzieci zaskakujący i utrudnia im zrozumienie sytuacji, w której się znalazły;
- ★ Dzieci podkreślają, że niektóre z pouczeń są napisane w sposób utrudniający poznanie ich znaczenia;
- ★ Dzieci doceniają sposób tłumaczenia im sytuacji przez sędziów rodzinnych;
- ★ Do pierwszego kontaktu pomiędzy dziećmi a wymiarem sprawiedliwości dochodzi najczęściej bez udziału obrońcy.

„Sąd to nie jest odpowiednie miejsce dla dziecka, ale na pewno jego odbiór przez dziecko zależy przede wszystkim od czynnika ludzkiego i przygotowania dorosłych do pełnionych funkcji”

„Policjanci chcieli tłumaczyć, o co chodzi w tych pismach, ale ja byłam w zbyt dużym szoku, by o cokolwiek pytać”

„Adwokat nic nie rozumiał. Nie pytał. Mówił coś do sądu, ale nie do mnie”

PERSPEKTYWA DZIECI

- ★ Dzieci w postępowaniach ich dotyczących są często reprezentowane przez pełnomocników z urzędu;
- ★ Z przeprowadzonych wywiadów z dziećmi wynika, że często ich pierwszy kontakt z obrońcą miał miejsce dopiero na sali sądowej;
- ★ Co do zasady pełnomocnicy nie odbywają widzeń z dziećmi, które przebywają w placówkach i nie nawiązują z nimi kontaktu telefonicznego;
- ★ Dzieci mają żal do prawników, że w toku postępowania nie uwzględnili oni ich poglądu na sprawę;
- ★ Zdaniem dzieci profesjonalny pełnomocnik mógłby realnie pomóc im w postępowaniu, gdyby interesował się ich sprawami i rzetelnie przeanalizował sprawę.

PERSPEKTYWA OBROŃCY

- ★ W Polsce nie ma formalnych, centralnie certyfikowanych specjalizacji adwokatów i radców prawnych;
- ★ Sprawy dzieci prowadzą prawnicy zajmujący się zarówno prawem karnym, jak i cywilnym;
- ★ Pełnomocnicy przyznają, że reprezentacja dziecka całkowicie różni się od reprezentowania osoby dorosłej;
- ★ Profesjonalni pełnomocnicy podczas prowadzenia spraw dzieci nawiązują kontakt z opiekunami prawnymi nieletnich;
- ★ System zapewnienia dzieciom obrony z urzędu tuż po zatrzymaniu nie działa.

„Często pierwsze przesłuchania dziecka odbywają się bez obecności adwokata, a nawet bez obecności rodziców. Później skutecznie już nie można tego poprawić”

„Dzieci są zazwyczaj wystraszone procedurą, która rusza wobec nich”

„W zakładach nie wiedzą, że dziecko powinno się stawić w sądzie. Nie dbają o to, żeby dziecko pojechało na rozprawę, wykazało skruchę, przeprosiło”

„Adwokat powinien być przyznawany automatycznie”

PERSPEKTYWA EKSPERTÓW

- ✪ W placówkach takich jak zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich, młodzieżowe ośrodki wychowawcze czy policyjne izby dziecka nie ma specjalnych pomieszczeń do odbywania spotkań dzieci z obrońcami;
- ✪ Prawnicy nie kontaktują się z reguły z pracownikami schronisk dla nieletnich, w których przebywają dzieci.

STAN PRZESTĘPCZOŚCI I DEMORALIZACJI WŚRÓD DZIECI

- ✪ Rośnie liczba przypadków, w których nieletni w związku z popełnieniem czynu karalnego odpowiadają na zasadach przewidzianych dla dorosłych sprawców przestępstw;
- ✪ Od 2007 r. systematycznie maleje liczba postępowań prowadzonych przez sądy rodzinne w sprawie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich. Podczas gdy w wymienionym roku aż 28 tysięcy nieletnich stawało przed obliczem sędziego rodzinnego, to w 2015 r. liczba ta ledwie przekraczała 12 tysięcy nieletnich.

“Dzieci, wobec których prowadzone jest postępowanie, często są pozostawione same sobie, nie mają wystarczającego wsparcia ze strony rodziny, szkoły, najbliższych”

REKOMENDACJE

LEGISLACYJNE

- ✪ Aktualne regulacje w zakresie dostępu do adwokata wciąż wymagają zmian dla zachowania ich pełnej zgodności z postanowieniami dyrektyw unijnych;
- ✪ Wprowadzenie zmian na gruncie k.p.k. powinno stanowić również okazję do nowelizacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich w zakresie zapewnienia pomocy obrońcy.

PRAKTYCZNE

Edukacja

- ✪ Konieczne jest zintensyfikowanie szkoleń dla aplikantów oraz adwokatów i radców prawnych w obszarze postępowania w sprawach nieletnich;
- ✪ Należy zorganizować szkolenia dla pracowników placówek dla nieletnich na temat roli obrońców w postępowaniach w sprawach nieletnich, które byłyby prowadzone przez adwokata lub radcę prawnego specjalizującego się w tego typu sprawach. Takie spotkanie umożliwiłoby lepsze zrozumienie roli profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu;

Kontakt z dziećmi

- ✪ Konieczne jest skuteczniejsze informowanie dzieci o ich uprawnieniach w postępowaniu, a także o przebiegu samego postępowania. Dotyczy to zarówno prawników, policjantów, sędziów, jak i pracowników placówek dla nieletnich;
- ✪ Pouczenie o uprawnieniach nieletniego nie może polegać wyłącznie na wręczeniu druku pouczenia.